

ORIENTACIONS PER A LA PRÀCTICA DEL TREBALL SOCIAL COMUNITARI

**Comissió de Treball Social Comunitari
del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya**

Abril 2024

Títol:

Orientacions per a la pràctica de Treball Social Comunitari

Autores:

Comissió de Treball Social Comunitari.

Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya

Mercedes Cuenca, Loida Mejias, Glòria Muniente,
Francina Planas, Núria Prat, Alfred Rivera, Chus
Rodríguez, M. Antònia Rossell, Joan Carles Vega i Fina
Viturta.

Des de les diferents comissions de treball del TSCAT hi ha
hagut les aportacions de:

Bet Bàrbara, de la Comissió Ampliada de TSC

Àdam Benaiges, de la Comissió de Salut Mental

Rebeca Carril, de la Comissió de Discapacitat

Montse Fuentes, de la Comissió de Peritatge Social

Mercè Gil, de la Comissió de Salut

Mati González, de la Comissió d'Infància i Família

Loli Jiménez, de la Comissió de Gènere

Mercè Rico, de la Comissió de Deontologia

Rosa Romeu i Teresa Casanovas, del Seminari d'Història

Lídia Sánchez, de la Comissió de Dependència

Bàrbara Vega i Miriam Peña, de la Comissió de Serveis
Socials Bàsics

Edita: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya

Data de publicació: abril 2024

Disseny i maquetació: Carme Guri Feliu

SUMARI

INTRODUCCIÓ	4
JUSTIFICACIÓ	5
OBJECTIUS	6
CONCEPTES	7
Definició de comunitat	7
Definició de Treball social comunitari	9
DIMENSIONS DEL TS COMUNITARI	10
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	24
ANNEXES	25
Glossari	25
Taula recull dimensions TSC	28
Desenvolupament d'un cas pràctic a través de les dimensions TSC	31

INTRODUCCIÓ

Des de la Comissió de Treball Social Comunitari (TSC) hem volgut desenvolupar un procés de reflexió que al final cristal·litzés en forma de document: *Orientacions per a la pràctica del Treball Social Comunitari*. El present document esdevé una proposta inicial que sorgeix de la pràctica reflexionada per part de les professionals participants, i que preveu ser millorada des de la recerca en fases posteriors. Aquest treball ha estat realitzat en un procés col·laboratiu en què diverses treballadores socials que fem TSC en diferents àmbits, administracions, entitats, formació universitària i entorns hem compartit lectures, sensacions, experiències, entusiasme, dubtes –i moltes hores– a l'entorn de la pràctica del TSC.

Un dels objectius de la nostra comissió és visibilitzar i divulgar la pràctica del TSC, ja que cada vegada és més evident el fracàs del model assistencialista, que genera dependència i impotència a parts iguals entre els i les professionals i entre la ciutadania. Aquest document vol sumar-se, des de la perspectiva comunitària, a l'esforç dels i les professionals per avançar en un treball social transformador orientat a la justícia social. Per tant, busquem que aquest document sigui entenedor i circuli pels despatxos, les pantalles i els espais de reflexió de totes nosaltres.

Els i les professionals del treball social estem compromeses a tenir en compte la població i a posar-nos al seu costat per avançar plegades i aconseguir una major equitat. Així doncs, és essencial rescatar el treball social que parla de vincle, de relació, de compromís i corresponsabilitat, i fer-ho des del rigor del coneixement, el mètode i l'amor per l'ésser humà.

JUSTIFICACIÓ

La nostra comissió ha considerat necessari crear aquest document orientatiu que trenca amb la idea de reconeixement de bones pràctiques per fer aflorar el valor de cada experiència de TSC. D'aquesta manera volem contribuir a identificar pràctiques valuoses independentment de quin sigui el nivell de desenvolupament d'aquestes, i alhora aportar eines per avançar, per això hem definit uns indicadors qualitius graduals que permeten situar-se i assenyalar els aspectes que es volen fer créixer.

El document que es presenta planteja **10 dimensions** que són considerades indispensables per a la pràctica del TSC. Al llarg del gran recorregut que hem seguit en l'elaboració d'aquest document ens hem qüestionat si el fet d'assenyalar aquestes dimensions empobria o limitava la pràctica del TSC. La nostra conclusió final és que dimensionar la pràctica del TSC obre la via a identificar els diferents nivells d'intensitat que orienten a l'acció comunitària, en definitiva el que sovint molts i moltes professionals del treball social ja estan desenvolupant en els seus àmbits de treball.

OBJECTIUS

Objectiu general

Aportar punts de referència i d'ancoratge per orientar els i les professionals en el creixement d'experiències de TSC.

Objectius específics

Identificar les dimensions essencials presents en tota experiència comunitària.

Crear una eina que faciliti l'autoavaluació de les pràctiques de TSC.

CONCEPTES

Definició de comunitat

Si bé són moltes i diverses les maneres de conceptualitzar la noció de comunitat i que al llarg de la història del coneixement s'han construït moltes definicions que responen a diferents perspectives segons el context històric, polític, social i econòmic predominant i també el geogràfic i cultural de referència, també hi ha matisos substancials segons l'àrea de coneixement acadèmic subscripta, que pot ser l'ètica, la filosofia, la política, l'economia, el treball social, la religió, la sociologia, la salut... Així doncs, s'admet que tota definició té un substrat polític de caràcter ideològic (intencional) que ens adverteix del risc de reduir-la a una sola categoria unidimensional, o a una abstracció només teòrica difícil d'operativitzar a la pràctica, o de despolititzar l'experiència intersubjectiva dels que la viuen en primera persona.

S'opta per l'elaboració d'una definició que ens sigui útil per al Treball Social en el context dels reptes actuals. Des de la pionera treballadora social James Addams (2013; 2015; 2022) fins a l'actualitat, el Treball Social entén la comunitat com un subjecte polític. A partir d'aquí es concep com un espai social, simbòlic, històric, els membres del qual reconeixen l'existència i pertinença a una història i vida en comú, creada a partir dels vincles amb els altres membres i en el marc d'unes circumstàncies històriques, socials i polítiques concretes. En l'espai social de la comunitat es crea una diversitat de relacions marcades per diferències culturals i desigualtats de poder econòmic, cultural i simbòlic en què conflueixen tant els conflictes com els encontres, tant la protecció dels membres vulnerats com l'exclusió d'aquests.

Des del TSC es veu necessari aconseguir una nova simplicitat que compregui "tant la indivisibilitat del conjunt com la múltiple diversitat de tots els éssers" (Panikkar, 2021, p. 38). Així doncs, ens cal una visió global de la comunitat que no desestimi cap dels elements que interrelacionen els uns amb els altres, que configuren un tipus de comunitat més inclusiva o més expulsiva. Aquests elements esdevenen els angles en els quals s'estructura la comunitat:

- **El vincle socioafectiu:** Existeix una vulnerabilitat compartida gràcies a la qual es desenvolupa la capacitat de crear vincles socials i una adhesió afectiva entre els membres, que contribueix a

un sentiment de pertinença i de cura recíproca.

- **L'espai públic compartit:** Hi ha un espai simbòlic comú construït que pot estar delimitat per un espai físic/geogràfic (barri, poble, ciutat, veïnat, carrer, bloc... i la mateixa Terra), un interès o funció comuna (comunitat religiosa, educativa, política...) i/o una organització entre els membres (corporació, xarxa de treball, moviment...). Aquests tres aspectes poden anar per separat o integrats segons com es combinin entre si.
- **La identitat social:** Inclou el respecte per la pluralitat i la diversitat en un context de relacions interculturals que donen un lloc als grup minoritaris. Aquesta identitat implica que els membres tenen una consciència de la connexió i interdependència dels factors *local-global*.
- **El marc moral:** Reconeix la responsabilitat de tots els membres davant la vulnerabilitat, i defensa els principis i valors comuns entorn dels valors universals del *compromís amb el món, la dignitat humana i la justícia social*, concretats tant en l'esfera local com en la global.
- **El marc ètic-polític:** Inclou la *participació individual i col·lectiva democràtica* en les decisions, i aquesta és visible, defensada i protegida.
- **El marc jurídic:** A través de les regles i normes formalitzades (o no) es regulen les relacions, la convivència, la inclusió-exclusió, les obligacions i els drets i responsabilitats convivencials.
- **El marc educatiu:** Els llaços i vincles socials deriven en *aprenentatge social per viure en un món comú*, i són un marc de referència per al desenvolupament i creixement individual i col·lectiu dels membres de la comunitat per convertir-se en ciutadans i ciutadanes crítiques emancipades.

Definició de Treball Social Comunitari

Definim el Treball Social Comunitari com un àmbit d'actuació i una metodologia del treball social amb la comunitat. Consisteix principalment en la potenciació de les capacitats d'organització dels i les membres i dels grups socials que en formen part. Busca mobilitzar fortaleces i recursos per impulsar o adherir-se a un procés col·lectiu en el qual puguem apropiarnos de les nostres capacitats i possibilitats per millorar la vida en comú; participar per identificar desitjos, necessitats i preocupacions, i establir objectius per actuar juntes en la recerca de millores en el "bon viure" de la comunitat. I especialment les dels grups més afectats per la fragmentació, precarització i deshumanització de la vida, derivades de l'economia capitalista i les polítiques neoliberals. Aquest procés d'organització col·lectiva està orientat al creixement, la cura i l'aprenentatge personal i col·lectiu dels i les membres de la comunitat, que sota una perspectiva crítica, empoderadora i emancipadora produeixi interferències en els sistemes reproductors de desigualtats i permeti un desenvolupament comunitari més ampli que defensi una transició ecosocial justa.

DIMENSIONS DEL TREBALL SOCIAL COMUNITARI

A partir de les experiències dels i les professionals participants en aquest grup de treball s'han identificat deu dimensions substancials a l'hora de guiar qualsevol pràctica de treball social comunitari. Aquestes dimensions s'interrelacionen entre si en l'espai de la pràctica, i tot i que es presenten distingides en una seqüència concreta i ordenada, aquesta no indica cap jerarquia ni preeminència.

1. Valors
2. Projecte comunitari
3. Metodologia
4. Participació
5. Procés d'aprenentatge col·lectiu
6. Organització democràtica
7. Implicació d'equip i organització
8. Aliances
9. Perspectiva ecosocial
10. Comunicació de l'experiència

1. VALORS

Enfront de l'individualisme imperant, la desvinculació, la superficialitat i l'acceleració, el Treball Social Comunitari es basa en el reconeixement de la interdependència com a element constitutiu de les persones, en els vincles per a la realització comunitària i en els processos a llarg termini.

Els principis ètics en els quals es basa la pràctica del TSC inclouen el respecte a la dignitat i l'autonomia de la comunitat; el compromís, que implica assumir responsabilitats i exercir la prudència; l'empoderament individual, col·lectiu i social, i la justícia social, atesa la redistribució i el reconeixement (Cuenca, 2021). En queda exclòs qualsevol intent de denominar com a TSC els processos amb interessos proselitistes, partidistes, de fidelització i clientelisme polític. Es concep que la comunitat es fa responsable del que passa als seus membres i de les relacions entre aquests, i que es fonamenta en la lleialtat i la construcció del bé comú¹.

És imprescindible que el Treball Social Comunitari tingui un marc ètic que el sustenti, ja que la falta d'atenció a la dimensió ètica té efectes adversos per als i les treballadores socials, i sobretot per a les persones i comunitats amb i per a les quals intervenen.

Mínim	Mitjà	Alt
Els valors estan implícits en el procés.	S'expliciten els valors i el que s'entén per cadascun al llarg del procés.	Els valors explicitats incorporen un sistema per avaluar-los.

1 Diferents filosofies comunitaristes desenvolupen el seu pensament entorn del bé comú, entre aquestes la filosofia de comunitats africanes tradicionals ubuntu, que pot traduir-se com a humanitat, ja que entén que les persones som interdependents les unes de les altres, "jo soc perquè nosaltres som", i defensa els valors de suport mutu, calidesa, generositat. En el context africà les persones són part d'un món ambiental i espiritual, una forma poc comuna en el context occidental. Són cosmovisions infravalorades en el context del treball social occidental (Banks et al., 2022).

2. PROJECTE COMUNITARI

Tot projecte comunitari parteix de processos d'escolta genuïna des d'espais de relació de proximitat. La intervenció comunitària demana distingir entre projecte professional i projecte comunitari. El projecte comunitari és de qui el construeix: persones, grups, organitzacions, el conjunt de la comunitat. Aquest és el context en què es fa el diagnòstic comunitari, la planificació participativa, etc. Si bé el projecte professional serveix de guia o de full de ruta per als treballadors i treballadores socials, el projecte comunitari és el que s'acaba implementant amb la participació de totes les persones implicades. El grup motor és qui lidera el projecte comunitari.

Els i les treballadores socials han de fer una planificació de la intervenció que es vol dur a terme, però aquesta està sempre al servei del projecte comunitari. Per tant serà fonamental que el pla d'intervenció sigui obert i adaptable a noves situacions, realitats, circumstàncies, i sobretot als compromisos als quals arriben les persones i agents participants en cada moment. Per tant, el rol dels i les professionals s'ha d'anar modelant en funció del context específic i la fase del projecte comunitari, i cal revisar de manera periòdica els objectius, els mètodes i les eines per poder proposar i avançar col·lectivament.

Mínim	Mitjà	Alt
Algún membre de la comunitat exposa una problemàtica social.	Es té la complicitat de l'equip i de la comunitat.	Es constitueix un grup motor que lidera el projecte comunitari.
Els i les treballadores socials o l'equip tenen un projecte tècnic obert: possibles aliances, problemes per abordar, sistemes comunicatius, possibles sistemes organitzatius, eines i mètodes a l'abast.	Els diversos elements del projecte tècnic s'incorporen al projecte comunitari, que es va definint de manera participativa.	El projecte comunitari es desenvolupa amb la màxima plenitud possible.
La comunitat té un projecte i organització comunitàries i els i les treballadores socials o l'equip s'hi vinculen.	L'equip o els i les treballadores socials aporten elements per al creixement del projecte comunitari: inclusió de grups no abordats, noves problemàtiques detectades...	El projecte comunitari integra al màxim els elements de la comunitat (socials-afectius, d'identitat social, morals, d'ètica política, educativa, jurídica...).

3. METODOLOGIA

La metodologia del TSC implica un procés que pot ser dividit en quatre fases que no necessàriament compleixen el següent ordre, tot i que és el desitjable. Val a dir que, en qualsevol de les fases, el fet de fer-les participatives ja té un impacte qualitatiu per a tots els i les participants. Aquestes fases són:

Fase diagnòstica

Consisteix en detectar les necessitats, problemes socials i desitjos compartits –descoberts i/o no abordats–, identificar els recursos i actius comunitaris i analitzar els antecedents i el context conjuntural actual de la comunitat per contextualitzar els avenços, el reconeixement de la feina feta i les resistències. El diagnòstic social és dinàmic i se situa sota unes coordenades de temps i espai concretes. La rellevància d'aquesta fase implica el consens compartit a l'hora de prioritzar els problemes detectats. L'elaboració del diagnòstic social pot ser en si mateix un projecte, si es construeix comunitàriament. En aquest cas, els mètodes i els instruments tendeixen a la recerca-acció participativa.

Fase de disseny

En aquesta fase es prioritzen les necessitats, problemes socials o desitjos identificats prèviament i s'elaboren els objectius. De manera comunitària es respon a les preguntes clàssiques de tota programació: què, qui, com, quan, amb quins mitjans, com es divulga, etc. Els projectes i les accions han de tenir present la perspectiva transformadora, ser efectius i viables socialment i econòmicament en el temps, estar fonamentats en evidències i, sobretot, generar vincles i facilitar processos d'empoderament.

Fase d'execució

En aquesta fase es desenvolupen tres aspectes: el projecte, l'organització i la comunicació. En primer lloc, la implementació dels projectes i accions que s'han acordat entre tothom. En segon lloc, la consolidació de l'organització, a través de la governança i les formes de coordinació, els sistemes de seguiment i retroalimentació dels projectes, el sistema de presa de decisions, la sistematització del projecte, etc. I en tercer lloc el desenvolupament d'un sistema i unes eines de comunicació diverses, internes entre els i les participants i externes pel que fa a la relació amb el territori, entre d'altres.

Fase d'avaluació

Entenem que en tot procés comunitari hi ha molts moments d'avaluació (una

reunió, una acció, una formació, una comunicació...). Entenem l'avaluació com un espai on aturar-se a reflexionar sobre els resultats en totes les esferes, també les globals; sobre l'equilibri entre la tasca i el temps de dedicació tant personal com col·lectiu; el grau d'implicació i satisfacció dels i les participants; els nous vincles construïts i l'aportació d'aquests en els aprenentatges i en el creixement de la consciència col·lectiva, la generació de confiança i l'impacte sobre la població no organitzada, etc.

Tot i parlar de fases, es tracta d'un procés cíclic de creixement col·lectiu que gràficament podria ser representat per una espiral cada vegada més àmplia i complexa. Implica moments de síntesi, com ara l'elaboració de documents (informe diagnòstic, informe d'avaluació...), i moments d'expansió que demanen la implicació de més actors i el desenvolupament d'accions específiques.

Cal subratllar que les persones participants són subjectes dels processos, són capaces de planificar, executar i avaluar. El poder es distribueix entre les persones que estan implicades en el procés comunitari. Es tracta de ser capaces de construir conjuntament quelcom per al bé comú, de generar vincles entre xarxes formals i informals. Parlem de complicitats, espais de trobada amb agents socials, persones participants amb qui contrastar per adequar..., i per tant cal comptar-hi al llarg de tot el procés (diagnòstic, disseny, desenvolupament, avaluació i difusió).

Mínim	Mitjà	Alt
Els i les participants coneixen el diagnòstic.	El diagnòstic és realitzat pel grup motor.	El diagnòstic és realitzat per amplis grups de participants.
Els i les participants coneixen el disseny i l'execució.	El disseny i l'execució és implementada pels i les participants en el grup motor.	El disseny i l'execució s'estenen i s'amplien més enllà del grup motor.
Una vegada a l'any es realitza una avaluació del procés.	Es realitza més d'una avaluació a l'any.	Es fa un procés d'avaluació continuat.

4. PARTICIPACIÓ

La participació s'entén des d'un posicionament d'horitzontalitat en el qual es combinen diferents sabers i rols i en què el o la professional del treball social busca la manera d'incorporar els coneixements, aprenentatges i propostes de la ciutadania en situació d'igualtat. El Treball Social Comunitari es fa *amb* la gent. Inclou a tothom: agrupacions, entitats, serveis públics, grups de caràcter informal, veïns i veïnes no organitzats i especialment les persones silenciades i invisibilitzades. Les persones i agents socials participants, sigui quin sigui el grau o la manera com aquesta participació es dugui a terme, esdevenen subjecte actiu i reflexiu. Es tracta d'estar obert i recollir tant la participació organitzada com l'espontània i generar espais d'escolta, reflexió, interacció i acció, un procés que es retroalimenta i en el qual les persones participants aporten i hi estan disposades. Això té implicacions metodològiques que cal posar en sintonia, com per exemple:

El marc de la participació ha de ser el màxim de transparent i bidireccional; cal compartir les limitacions, oportunitats i expectatives de les persones participants, també de qui ho impulsa; respectar els ritmes de la població, i desenvolupar un llenguatge comprensible, compartit i flexible perquè tothom entengui el mateix.

Mínim	Mitjà	Alt
S'identifiquen les persones participants que convindria que hi hagués, tenint en compte la diversitat existent, i algunes d'aquestes hi participen.	La participació és de més de la meitat de les identificades.	De les persones que hem identificat, n'hi participen gairebé un cent per cent i s'hi mantenen.
Les persones participants estan explícitament d'acord a formar part d'un projecte comunitari.	Hi ha participació en alguns aspectes del disseny del projecte comunitari.	Les persones participants s'impliquen en tot el disseny i l'execució del projecte comunitari.
Hi ha un sistema simple d'informació general entre totes les persones participants (grups de whatsapp, etc.).	Hi ha un sistema per recollir suggeriments i valoracions i la informació circula eficaçment (enquesta, bústia, etc.).	Hi ha espais d'informació, comunicació, valoració i presa de decisions participativa (buidatge, anàlisi i decisions, etc.).

5. PROCÉS D'APRENENTATGE COL·LECTIU

Un procés d'aprenentatge col·lectiu implica participar, reconèixer les altres persones, incloure a tothom, posar-se d'acord des de la diversitat... Són aprenentatges que només es poden fer de manera col·lectiva, i el Treball Social Comunitari ho permet i ho pretén, en tant que també és una manera de viure, d'estar i de comprometre's amb el món, des de cadascun dels estrats de la vida social, econòmica i política.

El Treball Social Comunitari permet vincular les circumstàncies pròpies amb les de les altres persones i alhora amb els condicionaments globals i les causes de tipus estructural, sense jutjar la capacitat. Fomenta processos de conscienciació col·lectiva² respecte del sistema generador de desigualtat, pobresa i vulnerabilitat, i factors de protecció, prevenció, fortaleces comunitàries... Es realitza una anàlisi i una reflexió crítica a l'entorn del malestar o inquietud per tal de generar propostes d'acció col·lectiva que fomentin l'autonomia de les persones que hi participen i l'empoderament de la comunitat.

Així doncs, l'aprenentatge col·lectiu que es produeix dins la mateixa pràctica de participació té implicacions metodològiques: proporcionar eines i espais que permetin un creixement personal de les persones participants (incloses les professionals); identificar les regles del joc; establir un sistema democràtic de presa de decisions; establir una formació prèvia i paral·lela al procés per dur a terme la pràctica.

Quan l'experiència comunitària vetlla per la cura dels seus membres i per la transmissió del coneixement que genera a diferents espais de la xarxa social que s'han mobilitzat, impacta en l'experiència personal i col·lectiva i esdevé un punt de partida per a un nou procés.

Més enllà de les eines i els mètodes, el treball en comú propicia processos educatius, perquè es fan aprenentatges en l'àmbit de les actituds, comportaments i valors. Alhora, la mateixa reflexió sobre les accions que es fan i les dinàmiques que es desenvolupen reverteix en una millora de la pràctica.

---

2 En els treballs de Freire (1976; 1986) es desenvolupen les eines d'educació popular que aporten al Treball Social Comunitari la consideració de la participació com un espai democratitzador i formador de cultura, en tant que ens permeten passar de la ingenuïtat a la crítica, de la passivitat a l'acció. Els processos de consciència crítica permeten adquirir una noció dels fets del món correlacionada amb les causes i elements circumstancials (Freire, 1986, p. 101).

Mínim	Mig	Alt
<p>Hi ha oportunitats per millorar les seves habilitats i compartir capacitats de les participants.</p>	<p>Existeixen dinàmiques d'aprenentatge mutu que permeten que algunes persones millorin les seves capacitats i habilitats en diferents àrees.</p>	<p>Tothom aprèn de tothom i es complementen sabers i competències per avançar en l'autogestió. En el conjunt de les participants es desenvolupen habilitats organitzatives, comunicatives, analítiques, actituds d'escolta i empatia, etc.</p>

6. ORGANITZACIÓ DEMOCRÀTICA

Tota organització humana conté unes relacions de poder que cal tenir en compte. En el Treball Social Comunitari es procura que el poder estigui distribuït entre els i les participants de la manera més equitativa possible, des dels veïns i veïnes fins a professionals d'altres serveis, un grup de comerciants, grups no organitzats, entitats... Totes les parts tenen un poder determinat que ha de ser reconegut per part de tothom, i això implica reconèixer que els punts de partida poden ser diferents (privilegis, competències, sabers, lideratges...) i que cal posar-los al servei del procés col·lectiu.

Així doncs, la informació és una forma de poder, i els processos d'organització comunitària requereixen la previsió de circuits comunicatius per diferents vies. Les persones participants han de tenir prou informació comprensible per poder deliberar i prendre decisions. Aquests circuits inclouen la co-construcció d'espais de retroalimentació i d'intercanvi mutu.

El procés comunitari necessita també incorporar un sistema de presa de decisions en el qual consensuar, acordar i tractar el dissentiment per al desenvolupament d'accions. En funció del moment del procés, de les persones participants, dels objectius i de les diferents intensitats de participació i implicació de l'organització hi ha diferents sistemes que es poden posar en joc, com majories, consensos, consentiment. En tot cas, és important desenvolupar sentiment de pertinença en el procés per part de tothom, sigui quina sigui la implicació que es vol i es pot sostenir.

Mínim	Mitjà	Alt
S'ha constituït un grup impulsor per al projecte comunitari.	El grup impulsor té una metodologia de treball acordada i la sistematitza.	El grup avalua la pròpia dinàmica interna i comparteix el seu treball amb la resta de l'equip.
Hi ha un mínim organitzatiu: convocatòria, registre d'acords, retroalimentació, circuit mínim d'informació col·lectiva.	Hi ha una xarxa de relacions de treball amb retroalimentació.	Hi ha una xarxa de treball i sistemes organitzatius clars per a tothom.
S'arriba a acords col·lectius.	Es configura un sistema de presa de decisions.	Els sistemes de presa de decisions respecten les minories i els dissentiments sense obstaculitzar el procés.

7. IMPLICACIÓ D'EQUIP I ORGANITZACIÓ

Els projectes professionals poden començar de diverses maneres. De vegades s'engeguen des de la iniciativa personal o d'alguns membres de l'equip davant la detecció d'una problemàtica social, i altres és a instància de veïns i veïnes o professionals. En tots els casos cal sensibilitat, observació, escolta i capacitats relacionals per detectar els elements embrionaris facilitadors d'un abordatge comunitari.

Ara bé, el projecte hauria d'evolucionar cap a una aposta de tot l'equip professional i un compromís de les organitzacions contractants. És desitjable que l'equip participi en l'elaboració i impuls del projecte, i també que s'expliciti qui hi participa, on s'insereix, en quin sentit i/o direcció s'intervé i quins agents en són copartíips.

Metodològicament, el treball amb la comunitat ha de ser un objectiu de l'equip (desitjablement interdisciplinari). Tot i que pot iniciar-se a proposta d'una persona de l'equip, la resta de membres ha de tendir a integrar la dimensió comunitària dins el seu treball. Les iniciatives professionals aïllades de l'equip tenen el risc de disminuir l'impacte dels processos d'aprenentatge col·lectiu i perdre eficàcia. Així doncs, és desitjable incloure l'equip per tenir una mínima matriu des d'on proposar accions i processos que van madurant i en els quals l'objecte i subjecte de la intervenció és sempre la comunitat.

Tot i que l'equip tècnic no necessàriament ha de ser format per diversos àmbits d'intervenció, és idoni disposar d'un equip de referència interdisciplinari per al contrast de mirades, ja que quan es produeix la participació des de diferents disciplines s'aporta un plus de qualitat a la intervenció comunitària. En el cas d'equips interdisciplinaris, és indispensable que aquests incorporin professionals del treball social, que aporten la metodologia i els plantejaments propis de la professió, i que aquests sumin capacitats i coneixements amb professionals d'altres disciplines.

Més enllà dels equips, és necessari el suport des de les organitzacions: entitats, serveis, administracions, etc. Aquest es concreta en un ampli ventall de compromisos que poden anar des de recursos materials, humans, econòmics i d'infraestructura fins a la voluntat política, que és clau per a la continuïtat i creixement de les experiències comunitàries. Tot això dona credibilitat i transparència a la intervenció. Es requereix un lideratge orgànic i dinàmic, amb flexibilitat i disposició a fer canvis organitzatius i a facilitar els mitjans necessaris.

La col·laboració i participació de diferents actors (professionals, equips, associacions, col·lectius, etc.) i estructures genera complexitat però alhora enriqueix les visions i fa més viables els projectes. Cal tenir en compte que amb aquestes dinàmiques els i les professionals van adquirint també un coneixement molt acurat de la realitat de les persones integrants de la comunitat, i en aquest sentit la confiança que s'estableix s'ha de preservar, tal com assenyalava el Codi Deontològic³ del TSCAT referent al secret professional.

En resum, pensar en els elements de les organitzacions i dels equips ens ajuda a conèixer el marc on som, treballar les expectatives i generar consciència de tots els límits i els espais de possibilitat, per assumir la realitat i actuar-hi en conseqüència, amb reivindicació, cura i protecció de tothom. També constatem que a la pràctica hi ha una forta tensió entre el projecte professional i el projecte comunitari: les organitzacions exigeixen una concreció que de vegades no és possible sense la participació de la comunitat. I aquest és un procés que presenta dificultats, perquè els ritmes institucionals i els de la població són molt diferents.

Mínim	Mitjà	Alt
L'equip ha acordat treballar la dimensió comunitària i possibilita un temps i un espai per fer-ho.	L'equip incorpora la creació d'espais d'escolta i de relació amb la comunitat.	L'equip defineix un projecte tècnic obert al servei del projecte comunitari.
Hi ha voluntat política i/o de la direcció de l'organització i s'optimitzen els recursos existents.	Les organitzacions hi destinen algun recurs extraordinari.	Les organitzacions es comprometen amb recursos humans, tècnics i materials.
Els i les professionals disposen d'un disseny inicial del projecte.	L'organització valida el projecte tècnic i n'avalua la modulació segons el projecte comunitari.	L'organització s'implica en el projecte tècnic aportant-hi recursos i facilitats.

3 Codi Deontològic. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya. Versió 2000.

8. ALIANCES

Generar aliances facilita el desenvolupament del Treball Social Comunitari, i aquestes es construeixen des del coneixement i el reconeixement de les persones, serveis, equips i professionals en els seus contextos i moments. La creació d'aliances, producte de l'acció comunitària, és estratègica perquè facilita la transició per la complexitat de la realitat on està situada la comunitat, i ens és útil tant per iniciar un projecte comunitari com per fer-ne l'acompanyament del procés. Aquestes aliances poden ser de caràcter transversal, i incloure diferents àmbits, o de caràcter interseccional, i incloure diferents actors implicats en factors de desigualtat de gènere, discapacitat, classe, origen...

Les aliances són necessàries per al treball en xarxa, és a dir per a una col·laboració estable i continuada entre diferents actors que garanteixi la continuïtat del procés organitzatiu de l'acció comunitària. Són necessàries perquè el Treball Social Comunitari sigui efectiu, s'ampliï i es multipliqui. Cada vegada més, les problemàtiques socials són globals i cal abordar-les col·lectivament des de xarxes de treball compartit.

Cal ressaltar que en els contextos professionals s'acostuma a parlar de *treball en xarxa* com un estadi més desenvolupat de la coordinació entre serveis i entitats professionals. En si mateix, el treball en xarxa no és Treball Social Comunitari si no hi ha la participació de la comunitat, tot i que aquest pot ser un bon punt de partida per iniciar o mantenir el treball amb la comunitat.

Mínim	Mitjà	Alt
El grup impulsor ha fet aliances amb altres agents del territori.	Els agents s'han organitzat en un grup de treball, amb objectius compartits i desenvolupament d'accions comunitàries.	El grup de treball es consolida i té capacitat d'incorporar nous agents de la comunitat.

9. PERSPECTIVA ECOSOCIAL

Una visió global ecològica en el Treball Social Comunitari vol dir que tots els i les membres participants adopten una postura conscient de l'entorn (medi natural i social) i dels efectes i impactes derivats de la inacció i també de les intervencions i activitats de TSC en el medi. Entenem per entorn la relació de les persones amb el seu medi físic. De manera que el treball social assumeix una major interdependència amb l'entorn físic, la terra i la natura al llarg de tota la vida, entenent el lloc com un sistema de cura, salut i suport per a les persones.

El TSC inclou una mentalitat més ecocèntrica, en el sentit que comprèn la interconnexió entre tots els organismes vius, de manera que el benestar d'uns repercuteix en el dels altres. Tota acció col·lectiva ha de tenir una visió ecològica en el sentit que tot l'entorn interactua i alhora és interdependent.

Traslladant el que passa en els ecosistemes naturals, destaquem la idea de continuïtat com quelcom dinàmic, la presència de cicles vius que es nodreixen del treball de membres que han marxat i de nous que s'hi incorporen, de noves estructures, de nous col·lectius o nous objectes de treball que es connecten amb altres d'anteriors. Alhora la continuïtat esdevé una oportunitat per enfortir el creixement de les persones i éssers vius implicats i facilita la germinació d'altres iniciatives. Així doncs la participació sostinguda, quan facilita l'aprenentatge col·lectiu, és un substrat que fa perdurable la consciència de comunitat, en interacció amb el medi biofísic.

Mínim	Mitjà	Alt
El projecte incorpora algunes accions que connecten les persones de la comunitat amb el seu entorn biofísic.	La majoria d'accions del projecte busquen connectar les persones de la comunitat amb el seu entorn biofísic.	Els col·lectius, entitats i grups participants incorporen la consciència ecosocial en les seves accions.

10. COMUNICACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Per poder donar a conèixer el projecte i el seu procés, i que aquest sigui comprensible i inspirador per a tothom, és important pensar en termes de comunicació interna i externa com una oportunitat d'aprenentatge en si mateixa. Per això és fonamental que es parteixi de la reflexió i d'un treball de sistematització del recorregut realitzat i dels resultats.

Si bé comunicació i sistematització són coses diferents, en el Treball Social Comunitari totes dues conflueixen en el fet que tenen l'objectiu d'explicar què és el que es fa, com s'ha fet i a quins resultats s'ha arribat que ens permetin generar algun tipus de coneixement situat per transferir-lo a diferents escales i àmbits. Al mateix temps, serveixen com a forma de comunicació, pertinença i consolidació de les relacions de col·laboració en el procés per part de qui hi col·labora. La sistematització requereix recollir de manera ordenada i organitzada informació i documentació de tot procés que es va construint.

Mínim	Mitjà	Alt
Disseny d'un mètode de sistematització.	Implementació de la recollida sistemàtica del contingut i instruments (actes, fotografies...).	Avaluació i resultats a partir d'un sistema de documentació organitzat.
L'equip tècnic ha elaborat un informe-memòria.	El grup motor du a terme un informe-memòria col·lectiu.	Els grups participants s'impliquen en l'elaboració d'un informe-memòria final.
Disseny d'estratègia de comunicació i divulgació del projecte.	Implicació dels i les participants en l'estratègia de comunicació i divulgació.	Evidències d'incidència política (canvis en les condicions de vida de les persones implicades).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Addams, J. (2015). *El largo camino de la memoria de las mujeres*. Prensas de la Universidad de Zaragoza.
- Addams, J.; Miras, S.; Przybylowicz, P. (2022). *Democràcia i ètica social*. Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Addams, J., Lima, A.; Verde, C.; Olea, A. (2013). *Hull House: el valor de un centro social*. Consejo General de Trabajo Social.
- Banks, S. et al. (2022). *Beyond the Pandemic: Exploring Social Work Ethics and Values As a Contribution to a New Eco-Social World*. Març-juliol 2022, Rheinfelden, Switzerland: International Federation of Social Workers.
- Casanovas, T.; Plans, M.; Romeu, R. (2020). *Treball Social Comunitari a Catalunya de 1960 a 1980. Una aportació històrica*. Barcelona: COTSC.
- Cuenca Silvestre, M. (2021). *Marco ético para el Trabajo Social Comunitario*. [tesi doctoral] Universitat de Barcelona. http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/181623/1/MCS_TESIS.pdf
- Freire, P. (1976). *Pedagogía del oprimido*. Siglo XXI.
- Freire, P. (1986). *La Educación como práctica de la libertad*. Siglo XXI.
- Freire, P. (1990). "El rol del trabajador social en el proceso de cambio". A: *La naturaleza política de la educación: cultura, poder y liberación*. Paidós (p. 59-62).
- IFSW (2021). *International Federation Social Work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work>
- Nussbaum, M. C. (2012). *Crear capacidades: propuesta para el desarrollo humano*. Paidós.
- Peralta Sánchez, J. D. (2018). "Educación popular y justicia comunitaria. Reflexiones desde el Trabajo Social". *Trabajo Social*, 20 (2), p. 119-138.

ANNEXOS

Glossari

1. VALORS

Els valors són aquelles orientacions que, en un temps i espai determinats, val la pena de protegir i promoure, ja que permeten millorar la vida en comú. Són valors fonamentals per al Treball Social Comunitari:

- 1) El respecte a la dignitat i l'autonomia de les comunitats en les quals actuen els i les treballadores socials, i per tant la facilitació dels processos que incrementen el grau d'aquestes dues.
- 2) El compromís amb la comunitat i per tant l'actuació responsable i prudent.
- 3) L'empoderament individual, organitzacional i social, que augmenta les capacitats, el poder i l'obertura de les comunitats.
- 4) La justícia social, que mitjançant la redistribució i el reconeixement humanitzen i reconstrueixen les relacions entre les persones que componen la comunitat.

Els valors guien els continguts, les metodologies i l'avaluació de les accions que es duen a terme dins una realitat canviant entre els diferents actors que configuren una comunitat. (Cuenca, 2021)

2. JUSTÍCIA SOCIAL

La justícia social és un principi social, polític i ètic que persegueix la implementació d'accions i estratègies orientades a la reducció de les desigualtats i els impactes que aquestes generen amb la vulneració i privació dels drets humans. El Treball Social combat qualsevol tipus de discriminació i opressió institucional; defensa el respecte a les diversitats tenint en compte les diferències individuals, familiars, grupals i comunitàries, així com l'accés equitatiu als recursos i la distribució de les riqueses; es posiciona desafiant les polítiques i pràctiques injustes i perjudicials, i treballa activament per construir xarxes de solidaritat orientades a un canvi transformador, inclusiu i responsable. (Adaptació a partir de la IFSW, 2021).

La justícia social incideix directament en els drets de primera generació (civils i polítics), els de segona generació (econòmics, socials i culturals) i els de tercera generació (la sostenibilitat per a les generacions futures), dels quals cap ésser humà hauria de ser privat.

3. PARTICIPACIÓ

Els subjectes són considerats plenament complets quan tots els membres que configuren la comunitat humana poden participar en les decisions de l'acció i els fruits d'aquesta acció participada romanen en cadascun d'ells i elles i en el conjunt d'aquesta comunitat humana (Freire, 1990). La participació és doncs una dimensió humana ineludible per esdevenir subjectes humans en plenitud, i aquesta la posem en pràctica quan podem contribuir de manera efectiva en les decisions polítiques que governen les nostres vides i tenim el dret a poder expressar-nos i associar-nos lliurement (Nussbaum, 2012). La pràctica del Treball Social Comunitari considera, emfatitza i enforteix la participació com a element potenciador del creixement humà.

4. DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA

La presa de decisions democràtica es produeix quan les persones prenen un compromís desinteressat per pensar i analitzar els problemes socials que els afecten, seleccionen estratègies i actuen juntes per recercar alternatives. Els processos de Treball Social Comunitari són el resultat de la interacció entre persones que, des de maneres diferents de pensar i actuar, a través del consens i la negociació busquen solucions a problemes comunitaris compartits, amb la intenció de desenvolupar criteris, objectius i accions que aportin un major benestar comú i enforteixin la democràcia participativa, més enllà de la representativa.

5. GRUP MOTOR

Grup format per persones –membres de la comunitat– que tenen la finalitat de guiar un procés per aconseguir el propòsit consensuat i acordat. El grup dona una visió global, impulsa i acompanya la comunitat a organitzar-se, caminar i no perdre al rumb per arribar al lloc desitjat.

6. ALIANCES

Construcció de relacions estables de treball entre diferents actors de la comunitat (persones, grups, entitats, serveis, etc.) per fer avançar objectius col·lectius. No són únicament connexions ni vincles puntuals.

7. PERSPECTIVA ECOSOCIAL

Adoptar un posicionament ecosocial vol dir tenir una postura comprensiva global, no fragmentada i una actitud de cura i respecte oberta cap a tot allò imprevisible. Partint de l'acceptació que no podem saber-ho ni dominar-ho tot, cerquem que les intervencions socials estiguin en equilibri amb el principi de justícia social a per totes les persones i la Terra. Així doncs, en un projecte de Treball Social Comunitari es vetllarà per la permanència i estabilitat de les intervencions en el temps, tenint present que aquestes estan orientades a l'emancipació. Es farà un ús responsable dels recursos sense malbaratar-los aplicant criteris d'eficàcia i eficiència social i ambiental. Es planificarà amb visió a llarg termini i previsió dels impactes socials i ambientals, per prevenir i minimitzar els no desitjats. Es valoraran els impactes directes i indirectes, i els impactes tècnics, institucionals i comunitaris. Es buscarà la possibilitat de reversió i retorn a la comunitat amb responsabilitat social.

Taula de recull de les dimensions del treball social comunitari

Dimensions/grau	MÍNIM	MITJÀ	ALT
VALORS	Els valors estan implícits en el procés.	S'expliciten els valors i el que s'entén per cadascun al llarg del procés.	Els valors explicitats incorporen un sistema per avaluar-los.
PROJECTE COMUNITARI	Algun membre de la comunitat exposa una problemàtica social.	Es té la complicitat de l'equip i de la comunitat.	Es constitueix un grup motor que lidera el projecte comunitari.
	Els i les treballadores socials o l'equip tenen un projecte tècnic obert: possibles aliances, problemes per abordar, sistemes comunicatius, possibles sistemes organitzatius, eines i mètodes a l'abast.	Els diferents elements del projecte tècnic s'incorporen al projecte comunitari que es va definint de manera participativa.	El projecte comunitari es desenvolupa amb la màxima plenitud possible.
	La comunitat disposa d'un projecte i organització comunitària i els i les treballadores socials o l'equip s'hi vinculen.	L'equip i els i les treballadores socials aporten elements per al creixement del projecte comunitari: inclusió de grups no abordats, noves problemàtiques detectades per l'equip...	El projecte comunitari integra al màxim els elements de la comunitat (socials i afectius, d'identitat social, morals, d'ètica política, educativa i jurídica...)
METODOLOGIA	Les persones participants coneixen el diagnòstic.	El diagnòstic és realitzat pel grup motor.	El diagnòstic és realitzat per amplis grups de participants.
	Les persones participants coneixen el disseny i l'execució.	El disseny i l'execució és implementada per les persones participants en el grup motor.	El disseny i l'execució s'estenen i s'amplien més enllà del grup motor.
	Una vegada a l'any es realitza una avaluació del procés.	Es realitza més d'una avaluació a l'any.	Hi ha un procés d'avaluació continuat.

PARTICIPACIÓ	S'identifica les persones participants que convindria que hi hagués, tenint en compte la diversitat existent. N'hi participen algunes.	Hi participen més de la meitat de les identificades.	De les persones identificades n'hi participen gairebé un cent per cent i s'hi mantenen.
	Les persones participants coneixen i estan explícitament d'acord a formar part d'un projecte comunitari.	Hi ha participació en alguns aspectes del disseny del projecte comunitari.	Les participants s'impliquen en tot el disseny i l'execució del projecte comunitari.
	Hi ha un sistema simple d'informació general entre totes les persones participants (grups de whatsapp...).	Hi ha un sistema per recollir suggeriments i valoracions i la informació circula eficaçment (enquesta, bústia...).	Hi ha espais d'informació, comunicació, valoració i presa de decisions participativa (buidatge, anàlisi, decisions...).
PROCÉS D'APRENTATGE COL·LECTIU	Hi ha oportunitats perquè les persones participants millorin les habilitats i comparteixin capacitats.	Hi ha dinàmiques d'aprenentatge mutu que permeten que algunes persones millorin les capacitats i habilitats en diferents àrees.	Tothom aprèn de tothom i es complementen sabers i competències per avançar en l'autogestió. En el conjunt de les persones participants es desenvolupen habilitats organitzatives, comunicatives, analítiques, actituds d'escolta i empatia...
ORGANITZACIÓ DEMOCRÀTICA	S'ha constituït un grup impulsor per al projecte comunitari.	El grup impulsor té una metodologia de treball acordada i la sistematitza.	El grup avalua la dinàmica interna i comparteix el treball amb la resta de l'equip.
	Hi ha un mínim organitzatiu: convocatòria, registre d'acords, retroalimentació i circuit mínim d'informació col·lectiva.	Hi ha una xarxa de relacions de treball amb retroalimentació.	La xarxa de treball i els sistemes organitzatius són clars per a tothom.

	Es prenen acords col·lectius.	Es configura un sistema de presa de decisions.	Els sistemes de presa de decisions respecten les minories i els dissentiments sense obstaculitzar el procés.
IMPLICACIÓ DE L'EQUIP I ORGANITZACIÓ	L'equip ha acordat treballar la dimensió comunitària.	L'equip incorpora la creació d'espais d'escolta i de relació amb la comunitat.	L'equip defineix un projecte tècnic obert al servei del projecte comunitari.
	Hi ha voluntat política i/o de la direcció de l'organització i s'optimitzen els recursos existents.	Les organitzacions hi destinen algun recurs extraordinari.	Les organitzacions es comprometen amb recursos humans, tècnics i materials.
	Els i les professionals disposen d'un disseny inicial de projecte.	L'organització valida el projecte tècnic i n'avalua la modulació segons el projecte comunitari.	L'organització s'implica en el projecte tècnic aportant recursos i facilitats.
ALIANCES	El grup impulsor ha fet aliances amb altres agents del territori.	Els agents s'han organitzat en un grup de treball.	S'han explicat i acordat els objectius comuns i el compromís amb accions d'acord amb els límits dels agents implicats.
PERSPECTIVA ECOSOCIAL	El projecte incorpora algunes accions que connecten les persones de la comunitat amb el seu entorn biofísic.	La majoria d'accions del projecte busquen connectar les persones de la comunitat amb el seu entorn biofísic.	Els col·lectius, entitats i grups participants incorporen la consciència ecosocial en les seves accions.
COMUNICACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA	Disseny d'un mètode de sistematització.	Implementació de la recollida sistemàtica del contingut i instruments (actes, fotografies...).	Avaluació i resultats a partir d'un sistema de documentació organitzat.
	L'equip tècnic ha elaborat un informe-memòria.	El grup motor du a terme un informe-memòria col·lectiu.	Els grups participants elaboren un informe-memòria final.
	Disseny d'estratègia de comunicació i divulgació del projecte.	Implicació de les persones participants en l'estratègia de comunicació i divulgació.	Evidències d'incidència política (canvis en les condicions de vida de les persones implicades).

Desenvolupament d'un cas pràctic a través de les dimensions del treball social comunitari

Fruit d'una experiència en actiu compartida pels membres de la Comissió de Treball Social Comunitari del TSCAT, us presentem com a darrer annex una pràctica d'aplicació dels indicadors presents en les dimensions del Treball Social Comunitari desenvolupats en el present document.

L'objectiu és demostrar com concretem i aterrem les nostres accions de TSC tot aplicant l'eina creada i evidenciar-ne la possibilitat d'aplicació. Entenem que el desenvolupament d'aquestes accions es pot plantejar en qualsevol tipus de pràctica en TSC, des de la més petita fins a la més gran i complexa.

FITXA TÈCNICA:

Data d'inici	Març de 2021
Data de finalització	No prevista
Estat actual	Actiu
Diagnòstic social	Edifici X ocupat, en situació de fragmentació social, sense xarxa natural d'ajuda: <ul style="list-style-type: none"> • Vulnerabilitat social, habitacional i econòmica • Aïllament social • Relacions veïnals conflictives
Pla d'intervenció	Procés de transformació social per mitjà d'accions avaluades per les dimensions del TSC
Destinatari/s/àries	Famílies que habiten l'edifici X
Agents socials implicats	Tècniques EBAS: <ul style="list-style-type: none"> • Serveis Socials: 2 tècniques • Mediació: 1 tècnica • Participació: 2 tècniques • Salut: 1 tècnica Regidories de l'Ajuntament

DESCRIPCIÓ DEL CAS:

Presentem un cas pràctic que mostra el **procés de transformació de les relacions veïnals** en un edifici de vint habitatges, tots ocupats per famílies que estan en situació de vulnerabilitat social, habitacional i econòmica.

L'edifici, com a espai objecte d'aquest procés, té dues alçades, vint habitatges i dos locals comercials. És una construcció relativament nova, d'uns vint anys aproximadament. Van comprar els pisos famílies que després es van veure afectades per la crisi del 2008 i les successives empentes que van produir-se. No van poder fer front a la hipoteca. Van ser desnonades per l'entitat bancària propietària dels habitatges.

Les famílies més antigues fa uns deu anys que viuen a l'edifici, i les noves en fa uns tres. Hi conviuen famílies de procedència diversa, del nord de l'Àfrica, de l'Amèrica del Sud, de Barcelona i del mateix municipi.

Algunes han arribat a l'edifici fugint de situacions extremes: gana, violència, explotació, situacions polítiques de persecució... Altres han estat expulsades pel sistema, que les ha deixat sense feina, sense casa i amb poques possibilitats de reincorporar-se pel fet d'haver emmalaltit, haver fet més de cinquanta anys i/o tenir una escassa formació acadèmica, o per un seguit de situacions de vulnerabilitat que ens poden atrapar a qualsevol de les que estem llegint això. Totes busquen una vida millor per als seus fills i filles.

Compartim amb vosaltres el procés de transformació social d'unes famílies aïllades, sense relació veïnal entre elles, travessades per la por de ser expulsades del país, de ser desnonades. Viuen atemorides per un parell de famílies que exerceixen un rol d'abús de poder, que s'han erigit com a mandatàries de l'edifici imposant les seves normes, intentant sotmetre la resta.

Des de l'inici del Treball Social Comunitari s'estableixen relacions de cooperació i assessorament amb les tècniques de l'EBAS i d'altres regidories de l'Ajuntament. Es posen diversos coneixements i mirades al servei del procés. Es construeix un equip de treball interdepartamental i intersectorial que es va consolidant en escoltar les històries de vida dels veïns i veïnes. L'equip es va il·lusionant alhora que el veïnat es cohesionava com a grup i es genera un sentiment de pertinença comunitària.

Aquest procés es va iniciar el març de 2021. El setembre de 2023 encara està actiu.

INSTRUCCIONS PER A L'APLICACIÓ DE L'EINA:

Les accions en TSC es dimensionen segons quin ha estat el seu nivell de desenvolupament.

Els colors utilitzats informen de quin ha estat el nivell d'intensitat en el seu desenvolupament:

COLOR VERD BAIXA INTENSITAT: nivell assolit al 50%

COLOR VERD MITJA INTENSITAT: nivell assolit al 80%

COLOR VERD ALTA INTENSITAT: nivell assolit al 100%

COLOR VERMELL: nivell no assolit o no s'han desenvolupat accions d'alt nivell

NIVELL MÍNIM	NIVELL MIG	NIVELL ALT	ACCIONS DIMENSIONADES I REALITZADES
VALORS			
Els valors estan implícits	S'expliciten els valors i el què s'entén per cadascun	Els valors explicitats incorporen un sistema per avaluar-los	<ul style="list-style-type: none"> • Els Valors estan explicitats a les reunions tècniques prèvies. • També a les trobades amb el veïnat. • Manca un sistema d'avaluació.
PROJECTE COMUNITARI			
Algun membre de la comunitat exposa una problemàtica social	Es compta amb la complicitat de l'equip i de la comunitat	Es constitueix un grup motor que lidera el projecte comunitari	<ul style="list-style-type: none"> • A un Grup de paraula, 3 veïnes parlen d'una problemàtica. • Des de l'equip recomanem fer una instància cada veïna. • S'inicia acompanyament per part de 2 tècniques de Serveis Socials, 1 de Mediació, 2 de Participació i 1 de salut.
Les TS/Equip compten amb un projecte tècnic obert: possibles aliances, problemes a abordar, sistemes comunicatius, possibles sistemes organitzatius, eines i mètodes a l'abast.	Els diferents elements del projecte tècnic s'incorporen al projecte comunitari que van definint participativament.	El projecte comunitari es desenvolupa amb la màxima plenitud possible.	<ul style="list-style-type: none"> • Projecte tècnic dinàmic i obert que inclou a diferents participants del territori, d'entitats i de l'administració. • Des de la comunitat de veïnes van opinen i participant de les diferents fases del procés. • El projecte comunitari es desenvolupa de manera plena, oberta i dinàmica.

NIVELL MÍNIM	NIVELL MIG	NIVELL ALT	ACCIONS DIMENSIONADES I REALITZADES
La comunitat compta amb un projecte i organització comunitària i les TS o l'equip s'hi vinculen	L'equip/TS aporta elements per al creixement del projecte comunitari: inclusió de grups no abordats, noves problemàtiques detectades per l'equip,...	El projecte comunitari integra el màxim els elements de la comunitat (social afectius, identitat social, morals, ètica política, educativa, jurídica,)	<ul style="list-style-type: none"> • La comunitat s'ha organitzat arrel de l'inici de les trobades veïnals. • L'equip planteja algunes qüestions i fa suport en temes que la Comunitat verbalitza. • La comunitat ha fet un document on es defineix com ciutadania de ple dret en situació de vulnerabilitat. Amb el dret de tenir un habitatge digne i amb el compromís de responsabilitzar-se dels deures que comporta l'habitatge (lloguer, llum aigua i manteniment de les zones comuns). Algunes veïnes s'han vinculat a l'AAVV del barri.
METODOLOGIA			
Les participants coneixen el diagnòstic.	El diagnòstic és realitzat pel grup motor	El diagnòstic és realitzat per amplis grups de participants	<ul style="list-style-type: none"> • Les participants coneixen el Dº: edifici ocupat en situació de fragmentació social, sense xarxa natural d'ajuda. Amb potencial per iniciar procés de transformació veïnal. • Al grup motor s'ha establert un Dº consensuat on s'ha parlat de les expectatives i pors de les tècniques. • El propi veïnat fa el seu Dº al llarg de diverses reunions.
Les participants coneixen el disseny i l'execució	El disseny i l'execució és implementada pels participants en el grup motor	El disseny i l'execució s'estenen i s'amplien més enllà del grup motor	Tots 3 nivells s'han donat de manera gradual des de l'inici fins al moment actual.
Una vegada a l'any es realitza una avaluació del procés	Es realitza més d'una avaluació a l'any	Hi ha un procés d'avaluació continuat.	<ul style="list-style-type: none"> • Procés d'avaluació continuat. • Manca explicitar-ho i sistematitzar-ho.
PARTICIPACIÓ			
S'identifiquen les participants que convindria que hi fossin, tenint en compte la diversitat existent. Participen alguns d'ells	La participació de més de la meitat de les identificades	Sobre els que hem identificat, participen gairebé un cent per cent i s'hi mantenen	<ul style="list-style-type: none"> • Es convida a participar a la totalitat de la comunitat. • Participen més de la meitat del veïnat. • En més d'un 50% de les reunions veïnals, participen un 80% del veïnat.
Les participants coneixen i estan explícitament d'acord en formar part d'un projecte comunitari	Existeix participació en alguns aspectes del disseny del projecte comunitari	Les participants s'impliquen en tot el disseny i l'execució del projecte comunitari	Es un projecte viu, al servei de les decisions i necessitats de la comunitat de les veïnes i els veïns.

NIVELL MÍNIM	NIVELL MIG	NIVELL ALT	ACCIONS DIMENSIONADES I REALITZADES
Existeix un sistema simple d'informació general entre totes les participants (p.e. grups WhatsApp...)	Existeix un sistema per recollir suggeriments i valoracions i la informació circula eficaçment (p.e. Enquesta, bústia,...)	Existeixen espais d'informació, comunicació, valoració i presa de decisions participativa (p.e: Buidatge, anàlisi i decisions...)	<ul style="list-style-type: none"> • Grup de WhatsApp. • No hi ha un sistema de recollir suggeriments. • Sí hi ha espais d'informació, valoració i presa de decisions participativa.
PROCÉS D'APRENENTATGE COL·LECTIU			
Hi ha oportunitats per millorar les seves habilitats i compartir capacitats de les participants	Existeixen dinàmiques d'aprenentatge mutu que permeten que algunes persones millorin les seves capacitats i habilitats en diferents àrees	Tothom aprèn de tothom i es complementen sabers i competències per avançar en l' autogestió. En el conjunt de les participants es desenvolupen habilitats organitzatives, comunicatives, analítiques, actituds d'escolta i empatia, etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Es compleixen tots tres nivells. • Es compleixen de manera progressiva al llarg del procés i alhora, tots 3.
ORGANITZACIÓ DEMOCRÀTICA			
S'ha constituït un grup impulsor pel projecte comunitari.	El grup impulsor té una metodologia de treball acordada i la sistematitza	El grup avalua la seva dinàmica interna i comparteix el seu treball amb la resta de l'equip	<ul style="list-style-type: none"> • S'ha constituït un grup impulsor. • Tot i que hi ha una metodologia de treball acordada, no està sistematitzada, escrita. • El grup avalua i comparteix amb la resta de l'equip, però no està escrit ni avaluat amb uns indicadors prèviament establerts.
IMPLICACIÓ DE L'EQUIP I ORGANITZACIÓ			
L'equip ha acordat treballar la dimensió comunitària	L'equip incorpora la creació d'espais d'escolta i relació amb la comunitat.	L'equip defineix un projecte tècnic obert al servei del projecte comunitari.	Es compleixen tots 3 nivells.
Existeix voluntat política i/ o de la direcció de l'organització i s'optimitzen els recursos existents	Les organitzacions destinen algun recurs extraordinari	Les organitzacions es comprometen amb recursos humans, tècnics i materials	<ul style="list-style-type: none"> • Existeix un encàrrec explícit de fer treball comunitari. • S'ubica un EBAS de nova creació al territori: s'incorpora SAD. • S'amplia l'equip amb un TS més. Una de les TS té una part de la seva jornada dedicada al TSC.

NIVELL MÍNIM	NIVELL MIG	NIVELL ALT	ACCIONS DIMENSIONADES I REALITZADES
Els i les professionals compten amb un disseny inicial de projecte	L'organització valida el projecte tècnic i avala la seva modulació segons el projecte comunitari	L'organització s'implica en el projecte tècnic aportant recursos i facilitats.	Es compleixen tots 3 nivells.
ALIANCES			
El grup impulsor ha fet aliances amb altres agents del territori	Els agents s'han organitzat en grups de treball	S'han explicat i acordat els objectius comuns i el compromís amb accions d'acord amb els límits dels agents implicats.	Aliances amb: <ul style="list-style-type: none"> • Associació de Veïns Grup Teixint Barri. Associació Gitana del Garraf. PAH / sindicat de Llogateres • Organització per entrevistar-se amb responsables polítics. Per participar a l'AAVV. • Obtenir el lloguer social. Participar de la vida social del barri.
PERSPECTIVA ECOSOCIAL			
El projecte incorpora algunes accions que connecten les persones de la comunitat amb el seu entorn bio-físic	La majoria de les accions busquen connectar les persones de la comunitat amb el seu entorn bio-físic.	Els col·lectius, entitats i grups participants incorporen la consciència eco-social en les seves accions.	<ul style="list-style-type: none"> • S'ha abordat la necessitat de netejar els solars contigus a l'edifici per millorar la salubritat i prevenir problemes de salut. • La comunitat s'ha organitzat per mantenir nets els espais comuns. Han pintat l'edifici planta per planta i mantenen el carrer net.
COMUNICACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA			
Disseny d'un mètode de sistematització	Implementació de la recollida sistemàtica del contingut i instruments (actes, fotografies, etc)	Avaluació i resultats a partir d'un sistema de documentació organitzat	<ul style="list-style-type: none"> • No hi ha un mètode de sistematització. • Sí una recollida sistemàtica de material. • Pendent fer avaluació a partir de la documentació.

